

T. Klimski, E. Nowak, R. Tryc

"Pani profesor ulica", E. Nowak, R. Tryc, Warszawa 1968 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 4/2, 182-184

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

gające opracowań monograficznych. Wydaje się, że w psychologii religii, o ile ma się ona stać dyscypliną eksperymentalną we współczesnym rozumieniu tych terminów, problematyka szczegółowa została — co najwyżej — naszkicowana. Usiłując dać w swej rozprawie syntezę psychologii religii Vergote postawił sobie zadanie przerastające realne możliwości. Ale też ze względu na wstępną dopiero fazę badań ściśle eksperymentalnych nad zjawiskami religijnymi może być usprawiedliwiony z wielu braków, jakie widoczne są w recenzowanej książce.

R. Żerański

Nowak E., Tryc R., Pani profesor ulica, Warszawa 1968 r.

Stwierdzona gdziekolwiek przestępczość spotyka się z różnymi formami przeciwdziałania. Jedną z takich form była akcja, poprzedzająca na terenie Łodzi próby resocjalizacji młodocianych przestępców. Próby te nazwano eksperymentem łódzkim. Nawiązując do tej akcji autorzy książki informują o ważniejszych przyczynach przestępczości nieletnich. W swojej książce, napisanej lekko, popularnie, publicystycznie, podejmują więc problemy, które są ważne z punktu widzenia naukowego i zasługują na uwagę psychologa, a także pedagoga.

Powodem, dla którego podjęto wspomnianą akcję, polegającą na zebraniu informacji o stanie przestępczości wśród nieletnich, była właśnie wzrastająca przestępczość młodocianych na terenie Łodzi. Pierwszym etapem akcji było wykrycie i zarejestrowanie jednostek przestępczych, poznanie zasięgu ich oddziaływania i rodzaju dokonywanych przestępstw. Wykrytych recydywistów i jednostki najbardziej zdemoralizowane przede wszystkim izolowano oddając ich w ręce fachowej opieki. Przy okazji wykryto grupy, które nie zaczęły jeszcze działalności przestępczej. W stosunku do tych grup zastosowano oddziaływanie profilaktyczne i systematyczną reedukację. Podczas tej rejestrującej akcji szukano potwierdzenia wpływu przyczyn, które według opinii socjologów powodują wzrost przestępczości nieletnich w Łodzi. Wśród głównych przyczyn socjologowie wymieniają urbanizację miasta, migrację ludności i masową pracę kobiet.

Autorzy książki starają się bliżej scharakteryzować faktyczne przyczyny, które spowodowały przestępstwa wśród nieletnich. Tę charakterystykę opierają na licznych obserwacjach i wywiadach przeprowadzonych w izbie zatrzymań, w rodzinnych domach nieletnich przestępców, w szkołach, do których uczęszczały badane osoby, na podstawie wywiadów z kuratorami itp. Swoją opinię na temat faktycznych przyczyn przestępczości nieletnich autorzy książki przedstawiają w dzie-

sięciu wybranych przykładach przestępstw, które są reprezentatywne dla tego typu młodzieży. Kolejno omawiane przykłady stanowią jednocześnie rozdziały książki. Swoiste motto każdego rozdziału stanowią dane statystyczne dotyczące opisywanego rodzaju przestępstwa.

Nowak i Tryc w sposób łatwy i przystępny informują o bardzo złożonych problemach. Uważają, że przyczyny przestępstwa, spośród których omawiają tylko niektóre, cechuje przede wszystkim wielka różnorodność i że nie łatwo ustalić bezpośrednią przyczynę danego czynu przestępczego. Nie zawsze też popełnienie przestępstwa zależy od siły działania przyczyny powodującej przestępstwo. Zależy często i od tego, przez jaki okres czasu działa ta przyczyna lub jaki jest współdziałanie innych czynników wpływających na postępowanie przestępcy, czy tylko potencjalnego przestępcy. Nowak i Tryc najczęściej jako przyczynę przestępstwa wymieniają nieumiejętność stworzenia przez rodziców w ich domu atmosfery rodzinnej, brak zainteresowania się dzieckiem często z powodu braku czasu poświęcanego pracy zawodowej, dalej brak odpowiedzialności rodziców za wychowanie dzieci, nieumiejętność oddziaływania pedagogicznego na dziecko. Autorzy książki sugerują, że nie tylko działanie tych przyczyn wpływa na demoralizację młodzieży. Wymienione przyczyny często tę demoralizację tylko ułatwiają. Wydaje się, że zasadniczym i bardzo częstym powodem przestępstw jest wpływ dorosłych przestępców, którzy mają kontakt niekiedy nawet sporadyczny z potencjalnymi przestępcami i wykorzystują ten kontakt do różnych „posług” w swej działalności przestępczej.

Autorzy książki zwracają uwagę na jeszcze inną przyczynę przestępstwa. Jest nią wychowanie dzieci przez ojców zajętych sprawami społecznymi w takim stopniu, że nie mają czasu na poświęcenie większej uwagi swemu dziecku. Prowadzi to do tego, że zaniedbując wychowanie dzieci pozostawiają dziecko tym dorosłym, którzy „dobrowolnie” chcą się nim zająć i po prostu wciągają dziecko w działalność przestępczą.

Książka informuje także o konkretnych przykładach reedukacji młodocianych przestępców. Najwięcej rezultatów dają kolonie i obozy wakacyjne, które przyzwyczajają do odpowiedzialnego życia. Tę akcję kolonii i obozów wakacyjnych z fachową opieką nad młodocianymi przestępcami podjęły w Łodzi różne organizacje społeczne, administracja i sądownictwo.

W sumie należy stwierdzić, że książka w interesujący i łatwy sposób wprowadza czytelnika nawet słabo zorientowanego w problem przyczyn przestępczej działalności nieletnich i jednocześnie stara się ukazać ważność problemu tego rodzaju działalności młodzieży. Zagadnienie przestępczej działalności nieletnich jest sprawą nie tylko sądu

i tych, którzy padli ofiarą tej działalności, lecz jest także sprawą całego społeczeństwa. Społeczeństwo winno być wyczulone na każdą działalność młodzieży, aby ją utrzec przed czynami przestępczymi i aby jej pomóc w zdobywaniu samodzielności oraz w kształtowaniu odpowiedzialności za własną działalność i za drugiego człowieka.

T. Klimski

Ferenczi S.: Bausteine zur Psychoanalyse, Huber, Bern, 1964.

II wyd. t. I, II, III, IV.

Sandor Ferenczi, budapesztański psychiatra jest jednym z klasyków psychoanalizy. Najintensywniejszy okres jego działalności — teoretyka i praktyka przypada na lata 1909—1912. W tym okresie powstała większość jego rozpraw, artykułów i publikacji. Ferenczi jest pełnym rewerencji uczniem swego mistrza Freuda, choć we wczesnych latach trzydziestych ten bliski związek zaczął się rozluźniać i tak pozostało aż do śmierci Ferenczego, która nastąpiła w roku 1934.

Twórczość Ferenczego zawarta w czterotomowym zbiorze zatytułowanym „Bausteine zur Psychoanalyse” obejmuje dziesiątki rozpraw, artykułów, polemik, fragmentów artykułów, notatek. Dwa pierwsze tomy zostały wydane po raz pierwszy w roku 1927, dwa następne w roku 1938. Obecne drugie wydanie prac Ferenczego w języku niemieckim (Ferenczi pisał także po węgiersku i angielsku) pochodzi z roku 1964. Tom pierwszy pism Ferenczego zawiera rozprawy teoretyczne powstałe w latach 1909—1921, między innymi klasyczna dzisiaj i sławna rozprawa o stadiach rozwoju poczucia rzeczywistości, a dalej rozprawy w roli mechanizmu przeniesienia w nerwicy, hipnozie i sugestii, przyczynek do autogenezy symboliki psychoanalitycznej, psychoanalityczne ujęcie zjawiska ticu.

Tom drugi pism poświęca autor problematyce praktycznego stosowania psychoanalizy jako metody diagnostyki i terapii zaburzeń życia psychicznego. Są to rozprawy powstałe w latach 1912—1922. Zbiór ten liczy ponad 30 publikacji, poświęconych różnym tematom. Pisze tam autor między innymi o ubocznych objawach towarzyszących procesowi psychoanalizy, o praktycznej technice psychoanalizy, o wpływie pacjenta na proces psychoanalizy, analizuje zjawisko tzw. nerwicy niedzielnej, genezę symboliki oka, mostu, wpływ czynników społecznych na choroby psychiczne.

Tom trzeci zawiera 35 rozpraw i artykułów z lat 1908—1933. Ferenczi porusza w nich zagadnienie związku psychoanalizy z pedagogiką, psychoanalityczne ujmowanie zaburzeń seksualnych, np. onanizmu, oceny